

تأثیر اراده اشخاص بر عوامل توارث

برگرفته از پایان نامه دانشجویی

نویسندگان

دکتر سید حامد حسین حسینی (استادیار دانشگاه شاهد)

شیرین شاهی (کارشناس ارشد فقه و حقوق خصوصی دانشگاه شاهد)

امیررضا دهقانی نیا (دکترای فقه و حقوق)

سرشناسه	: حسینی، سید حامد حسین، ۱۳۵۶-
عنوان و نام پدیدآور	: تأثیر اراده اشخاص بر عوامل توارث / نویسندگان: سید حامد حسین حسینی، شیرین شاهی، امیررضا دهقانی‌نیا.
مشخصات نشر	: تهران: دانشگاه شاهد، ۱۴۰۰.
مشخصات ظاهری	: ۱۶۲ ص.
شابک	: ۹۷۸-۶۰۰-۶۱۲۱-۹۲-۵
وضعیت فهرست نویسی	: فیبا
موضوع	: ارث (فقه) -- ایران
موضوع	: Inheritance and succession (Islamic law) -- Iran
موضوع	: اراده (فقه)
موضوع	: Will (Islamic law)
موضوع	: اراده -- جنبه‌های حقوقی
موضوع	: Will -- Legal aspects
موضوع	: ارث -- ایران
موضوع	: Inheritance and succession -- Iran
شناسه افزوده	: شاهی، شیرین، ۱۳۷۲-
شناسه افزوده	: دهقانی‌نیا، امیررضا، ۱۳۵۶-
شناسه افزوده	: دانشگاه شاهد
رده‌بندی کنگره	: B۵۴۹۷
رده‌بندی دیویی	: ۲۹۷/۳۷۸
شماره کتابشناسی ملی	: ۷۵۹۵۸۴۴

عنوان کتاب: تأثیر اراده اشخاص بر عوامل توارث

نویسندگان: سید حامد حسین حسینی، شیرین شاهی، امیررضا دهقانی‌نیا

تعداد: ۵۰۰ نسخه

نوبت و سال چاپ: اول - ۱۴۰۰

قیمت: ۳۹۵۰۰۰ ریال

نشانی ناشر: تهران، ابتدای آزادراه خلیج فارس، روبه‌روی حرم مطهر امام خمینی (ره)،

معاونت پژوهش و فناوری، اداره انتشارات دانشگاه شاهد

دورنگار: ۵۱۲۱۵۱۲۴

تلفن: ۵۱۲۱۴۱۲۲

فهرست مطالب

ز.....	پیشگفتار.....
ط.....	مقدمه.....
۱.....	فصل اول مفاهیم و مبانی.....
۳.....	۱-۱ مفاهیم.....
۳.....	۱-۱-۱ اراده.....
۳.....	۱-۱-۱-۱ معنای لغوی.....
۳.....	۱-۱-۱-۲ معنای مصطلح فقهی.....
۳.....	۱-۱-۱-۳ معنای مصطلح حقوقی.....
۴.....	۱-۱-۱-۴ واژگان مشابه.....
۴.....	۱-۴-۱-۱-۱ طلب.....
۵.....	۲-۴-۱-۱-۱ قصد انشاء.....
۶.....	۳-۴-۱-۱-۱ رضا.....
۷.....	۴-۴-۱-۱-۱ اختیار.....
۹.....	۲-۱-۱ ضمان جریره.....
۹.....	۱-۲-۱-۱ معنای لغوی.....
۹.....	۲-۲-۱-۱ معنای مصطلح فقهی.....
۱۱.....	۳-۲-۱-۱ پیشینه.....
۱۱.....	۴-۲-۱-۱ مستند فقهی.....
۱۲.....	۱-۴-۲-۱-۱ آیات.....
۱۳.....	۲-۴-۲-۱-۱ روایات.....
۱۴.....	۵-۲-۱-۱ احکام و شرایط انعقاد ضمان جریره.....
۱۵.....	۳-۱-۱ متعه (عقد موقت).....
۱۵.....	۱-۳-۱-۱ معنای لغوی.....
۱۵.....	۲-۳-۱-۱ معنای مصطلح فقهی.....
۱۶.....	۳-۳-۱-۱ پیشینه.....
۱۸.....	۴-۳-۱-۱ مستندات شرعی.....
۱۸.....	۱-۴-۳-۱-۱ آیات.....
۱۹.....	۲-۴-۳-۱-۱ روایات.....

۲۱.....	۱-۱-۵ ارکان و احکام متعه
۲۵.....	۱-۱-۴ ارث
۲۵.....	۱-۱-۴ معنای لغوی
۲۵.....	۱-۱-۴ معنای مصطلح فقهی
۲۵.....	۱-۱-۳ ارث در قانون مدنی
۲۵.....	۱-۱-۵ عوامل توارث (موجبات ارث)
۲۵.....	۱-۱-۵ معنای لغوی
۲۶.....	۱-۱-۵ معنای اصطلاحی
۲۶.....	۱-۱-۳ موجبات ارث در قانون مدنی
۲۷.....	۱-۱-۶ تبیی (فرزندخواندگی)
۲۷.....	۱-۱-۶ معنای لغوی
۲۷.....	۱-۱-۶ معنای مصطلح حقوقی
۲۸.....	۱-۱-۳ پیشینه
۲۸.....	۱-۱-۴ فرزندخواندگی در اسلام
۲۹.....	۱-۱-۴-۱ فرزندخواندگی در لایحه آیت
۲۹.....	۱-۱-۴-۲ فرزندخواندگی در آیینہ روایات
۳۱.....	۱-۱-۵ ماهیت فرزندخواندگی
۳۱.....	۱-۱-۷ ولدالزنا
۳۱.....	۱-۱-۷ معنای لغوی
۳۱.....	۱-۱-۷ معنای مصطلح فقهی
۳۲.....	۱-۱-۳ احکام ولدالزنا
۳۲.....	۱-۱-۸ تلقیح مصنوعی
۳۲.....	۱-۱-۸ معنای لغوی
۳۲.....	۱-۱-۸ معنای اصطلاحی
۳۳.....	۱-۱-۳ اقسام تلقیح مصنوعی
۳۳.....	۱-۱-۳-۱ اهدای گامت
۳۴.....	۱-۱-۳-۲ احکام اهدای گامت
۳۴.....	۱-۱-۹ حق
۳۴.....	۱-۱-۹ معنای لغوی
۳۴.....	۱-۱-۹ معنای مصطلح فقهی

۳۵.....	۱-۱-۳-۹ تفاوت حق و ملک
۳۵.....	۱-۱-۴-۹ ویژگی‌های حق
۳۶.....	۱-۱-۱۰ حکم
۳۶.....	۱-۱-۱۰-۱ معنای لغوی
۳۶.....	۱-۱-۱۰-۲ معنای مصطلح فقهی
۳۷.....	۱-۱-۱۰-۳ ویژگی‌های حکم
۳۷.....	۱-۱-۱۰-۴ تفاوت حق و حکم
۳۸.....	۱-۱-۱۰-۵ تأسیس اصل در حق یا حکم بودن
۳۸.....	۱-۲ مبانی
۳۹.....	۱-۲-۱ مبانی با دلالت‌های صریح
۳۹.....	۱-۲-۱-۱ اصل حاکمیت اراده
۴۰.....	۱-۲-۱-۲ قاعده تسلیط
۴۲.....	۱-۲-۲ مبانی با دلالت‌های غیر صریح
۴۲.....	۱-۲-۲-۱ اصل وجوب رعایت حفظ حرمت و کرامت انسانی
۴۴.....	۱-۲-۲-۲ اصل بطلان اعمال تحت اجبار و اکراه (اعمال غیر ارادی)
۴۵.....	۱-۲-۲-۳ آیه اوفا بالعقود
۴۶.....	۱-۲-۲-۴ اصل غیر قهری بودن اعمال حقوقی
۴۷.....	فصل دوم عوامل توارث و نقش اراده در آن
۴۹.....	۱-۲ عوامل توارث
۴۹.....	۱-۲-۱ نسب
۵۱.....	۱-۲-۱-۱ انواع نسب
۵۲.....	۱-۲-۱-۲ تحقق و اثبات نسب
۵۲.....	۱-۲-۱-۳ نسب ناشی از تلقیح مصنوعی
۵۵.....	۱-۲-۱-۳-۱ فرزند ناشی از اهدای گامت و چگونگی نسب این اطفال
۵۶.....	۱-۲-۱-۳-۲ ارث فرزند ناشی از اهدای گامت
۵۸.....	۱-۲-۱-۴ نسب ناشی از زنا
۶۰.....	۱-۲-۱-۴-۱ ارث ولد الزنا
۶۳.....	۱-۲-۲ سبب
۶۳.....	۱-۲-۲-۱ زوجیت
۶۳.....	۱-۲-۲-۲ زوجیت دائم

پیشگفتار

این کتاب برگرفته از پایان‌نامه کارشناسی ارشد با عنوان "تأثیر اراده اشخاص بر توسعه عوامل توارث از منظر فقه امامیه و حقوق موضوعه" هست. در این کتاب موضوعاتی بررسی شده و نظراتی مطرح شده است که در این ابعاد در جای خود بدیع و بی‌سابقه است. مبحث ارث در فقه اسلامی یکی از مباحث جذاب و شیرین بوده و شاید علت اصلی انتخاب این موضوع نیز همین باشد. علاوه بر این در موضوعی مانند ارث که همواره سخن از حکم و قواعد آمره و احکام غیرقابل تغییر است، وارد کردن اراده آزاد اشخاص در این مبحث، موضوعی جدید، چالش برانگیز و قابل بررسی خواهد بود. از طرفی برخی از قواعد توارث آن گونه که باید به آن‌ها پرداخته نشده است تا بتوان از ظرفیت‌های آنان کمال استفاده را به عمل آورد. در این میان نیز موضوعاتی همچون توارث در متعه (عقد موقت)، ارث فرزندان ناشی از اهدای گامت و ارث فرزندخوانده مواردی هستند که با بررسی آن‌ها می‌توان مشکلات جامعه امروز را با منطبق کردن این موارد با قواعد توارث تا حدودی برطرف ساخت.

www.ketab.ir